

РЕЦЕНЗИЯ

от ПРОФ. Д-Р НЕВЕНА ЦАЧЕВА, ДМ, ДМН

НА ТРУДОВЕТЕ, ПРЕДСТАВЕНИ ПО КОНКУРС ЗА „ДОЦЕНТ”
В ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 7. „ЗДРАВНО НАЗВАНИЕ И СПОРТ”
ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.4. „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ ”
ПО НАУЧНАТА СПЕЦИАЛНОСТ ” КИНЕЗИТЕРАПИЯ”,
обявен ДВ № 5 / 17.01.2020г.

за нуждите на катедра ""Рехабилитационна и морска медицина""
към Факултет "Обществено здраве и здравни грижи"
при Университет "Проф. д-р Асен Златаров" Бургас

Съгласно Заповед № РК 80 / 13.03.2020г. на Ректора на Университет "Проф. д-р Асен Златаров" Бургас за научно жури, като външен член, своевременно прегледах подадените документи за академичната длъжност „ ДОЦЕНТ” и констатирах:

Единствен кандидат е: ГЛАВЕН АСИСТЕНТ ЙОРДАН ТОДОРОВ ГАВРАИЛОВ, ДОКТОР

1. ОБЩИ СВЕДЕНИЯ

1.1. Йордан Гавраилов през 2002г. завършва висше образование ОКС "Бакалавър" специалност "Кинезитерапия" във Факултет "Обществено здраве и здравни грижи" при Русенския Университет "Ангел Кънчев". През 2009г. завършва ОКС "Магистър" по същата специалност и висше учебно заведение. Продължава да се обучава и през 2015 г. придобива Образователна и научна степен ОНС "Доктор" (теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. лечебна физкултура) с дисертационен труд на тема: „Кинезитерапия при деца с бронхиална астма" в Професионално направление 7.4 и по научна специалност "Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл.Методика на лечебната физкултура) - диплома № РУ-НС-2015-54 , издадена на 25.11.2015г. от РУ "Ангел Кънчев".

1.2. Квалифицира се допълнително в кинезитерапевтични области на отделни раздели от медицината: вътрешни болести, отоневрологични състояния на централната нервна система, заболявания на опорнодвигателния апарат, както и изучава методологията на създаване на дисертационен труд., което е видно от приложените сертификати: Certificate in Proprioceptive neuromuscular facilitation – Basic Course - Sofia, March 2012 – Bulgarian Association of Physiotherapy, International PNF Association, .Сертификат за Мекотъканна Мобилизация на лумбосакралната област и долен крайник – Бургас 08 – 10. 02. 2013 и свидетелство за специализиран курс по Законова база и структура на дисертационния труд – 04.07.2013 – РУ „Ангел Кънчев“. Обученията и квалификациите дават представа за научните интереси на Йордан Гавраилов в областите на Кинезитерапия при вътрешни болести, Лечебен масаж, Електротерапия и Кинезитерапия при вестибуларни дисфункции. Ползва на средно ниво два езика - френски и английски Има компютърни умения и компетенции в работа с Word, MS Office, Internet.

1.3.Професионалният си маршрут Йордан Гавраилов започва като кинезитерапевт на свободна практика в кинезитерапевтичен салон на ДКЦ „Свети Георги Победоносец“, Бургас /2006-2007г./ . От 2007 до 2016г.е асистент и от 2017г. и понастоящем е главен асистент във Факултета по обществено здраве и здравни грижи към Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас. Преподава и в Медицинския колеж на Университета по специалностите "Медицинска рехабилитация и ерготерапия" и „ Рехабилитатор“. Има общ трудов стаж от 14 години през което време работи и обучава студенти по придобитата дипломна специалност. През периода 2011-2015г. членува в Асоциацията на физиотерапевтите в България. Няма отбелязани други обществено - полезни участия.

1.4. Главен асистент Йордан Гавраилов е ръководител на един научно изследователски проект, свързан с изследване на професионалния стрес при здравни специалисти, което от гледната точка на кинезитерапевта има значение за подобряване на физическото и психосоматичното благополучие на болели. От значение е този проект и за професионалното здраве с оглед определяне на саногенните фактори при първичната и вторичната здравна профилактика.

Участник е в други 4 научно - изследователски вътреинституционални проекта на Университета със значение за обучението по рехабилитация и профилактика на диабета, с таласотерапията при заболявания на опорнодвигателния апарат, както и с обучението - методи и подходи в учебната специалност "Медицинска рехабилитация и ерготерапия".

II. НАУЧНО - ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И НАУЧНО - ПРИЛОЖНА ДЕЙНОСТ

2.1. За участие в конкурса е представен самостоятелен хабилитационен труд на тема „Кинезитерапия при вестибуларни дисфункции“, монографията през 2020г. е на издателство на Университета в Бургас, в обем от 160 страници /ISBN 978-619-7559-01/. Представените научни публикации са 20 вкл. 18 в съавторство, които са публикувани в нерепубликани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове. Приложени са съответните декларации за равностойно участие. Представени са и две учебни пособия: издаденото през 2015 "Медико-социална рехабилитация на захарен диабет и неговите усложнения" в съавторство с М.Стойчева, В. Василев, А. Грозева, В. Панчева, Зл. Иванова, С. Шопова /ISBN 978-619-7123-34-0 и и през 2018г. - "Профилактика на професионалния стрес при здравните специалисти" със съавтори Зл. Лечева, С. Шопова /ISBN:978-619-7125-56-6/. Общо публикациите, с които Йордан Гавраилов участва в конкурса са 23, които отговарят на 566.9 точки и са над изискуемите за длъжността 450 точки, с което напълно отговаря на Правилника на Университета.

2.2. Основните научни направления в публикациите и реализираните проекти от гл. асистент Йордан Гавраилов

2.2.1. Една част от публикациите са главно продължение на дипломното и академичното обучение, участията в научноизследователски проекти и в написването на учебни програми и пособия. Ядрото на тези публикационни активности е дисертационния труд, както и публикацията в сборника от Научни трудове на Съюза на учените в България – Пловдив " Медицина, фармация и дентална медицина" том. XVIII 5-6.11.2015 /ISSN 1311-9427/ в съавторство с Я. Папатамасиу, Ст. Янев, Ст. Троев, К. Каналев и К. Елхова за "Алгоритъм и методически указания за дихателна гимнастика при деца с бронхиална астма". Застъпено е една от водещите теми, а именно за превенцията на здравния статус при пациенти с бронхиална астма и на

първо място изследвания ефект на кинезитерапевтична програма при пациенти с бронхиална астма и по - специално въздействието на различни методи с избор на методика според стадия на заболяването. В редица публикации, главно с приложен характер се изследват въпросите за лечението на болни от астма в домашни условия, като Гавраилов заедно със съавтори се насочват върху измерване на функционалните параметри на дишането, на психоемоционалния статус като включват и обучението на астматично болни като една от най-важните цели на кинезитерапията и естествено следствие от процедурите със задължителното наречено от авторите, преобучение.

2.2.2. Прилагане на Спа и уелес въздействията като друго направление в представената продукция имат научно-обучително значение. Това са публикациите , главно в съавторство, насочени към подобряване качеството на обучение и подготовка на специалистите по здравни грижи чрез съвременни методи и подходи, осигуряващи цялост и пълнота на обгрижваните пациенти и клиенти на Спа и Уелнес центровете. Като ново научно - приложно търсене с приносен характер определям и прилагането на изследвания с кинезитерапевтични средства за въздействие на вестибуларната функция. В съавторство са публикациите на кандидата, при които са поставени акценти върху анализ на такива кинезитерапевтични средства, които повлияват равновесието като правилно първоначално са проучени анатомио – физиологични особености на вестибуларната система. За обучението на студентите и повишаване квалификацията на Спа терапевтите имат принос публикациите, които насочват към тези процедури, които са и елемент от превенцията на сърдечно-съдовите заболявания, към т.нар безиглената мезотерапия и хранително-двигателния режим като таргетно редуциране на целулита при пациенти с обезитас и редица други социалнозначими заболявания. Това е от съществено значение, както при обучението на бъдещите рехабилитатори и кинезитерапевти, така и за снижаване на общото ниво на тази част от заболяемостта, която касае при различни обстоятелства вкл. и в днешните дни на ограничителни мерки голяма част от населението при това от различни възрастови и рискови групи.

2.2.3. Прави много добро впечатление старанието на Гавраилов и съавтори за прилагане на здравни грижи чрез рехабилитация на социално значими

заболявания и по - конкретно на захарния диабет и негови усложнения - диабетното стъпало, диабетна полиневропатия, както и участието в учебно помагало, което говори за тясна връзка на научно изследване с възможностите студентите да бъдат най-добре информирани. Това касае, както иновативни форми, методики и подходи за лечение и профилактика на диабета и неговите усложнения, така и за системен подход при рехабилитация чрез естествени и/или преформирани физикални фактори. Израз на тези приноси елементи е създадената комплексна медико-социална рехабилитация, здравни грижи и профилактика. Това неминуемо води до добра практика при опазване на общественото и професионалното здраве.

2.2.4. Прилагане на физикална терапия за въздействие при системно заболяване на съединителната тъкан в детска възраст, както публикациите, свързани с изследвания и кинезитерапевтични средства за въздействие при вестибуларната функция имат насока към приложния характер на приносите в творчеството на Йордан Гавраилов. Посочват се напр. причините за функционалния дефицит на вестибуларната система, които от една страна са хронични заболявания водещи до загуба на способността за равновесие. Много сполучливо в тази насока екипа изследва количествената оценка на риска от падане чрез стандартната Берг Баланс Скала. Също приносен елемент има анализа на резултатите от този тест и насочва специалистите към пациентите от групата с висок и среден риск, а те от своя страна към отоневролозите за лечение и рехабилитация. В тази група научно-приложни приноси в публикациите на кандидата попадат и Ювенилният идиопатичен артрит , което е често срещано системно заболяване на съединителната тъкан в детската възраст като причинява инвалидност. Въпреки, че степента на уврежданията може да се намали според авторите редица пациенти остават в активна фаза на заболяването. Изследователите в екип предлагат много сполучливия набор от комплексна обучителна програма по кинезитерапия, която да отговаря на фазите на протичане на заболяването. Тази иновативна насока за обучение на децата и родителите им в коректно изпълнение на средствата на кинезитерапията от лечебен масаж, физикални фактори, лечебна физкултура и психологични интегрирани интервенции силно ограничава , според изследванията, риска от рецидиви.

2.2.5. Превенция на стреса и особено на професионалния стрес са и публикациите, повечето в съавторство, поставящи акценти върху диагностиката и нивата на

проявление на професионалния дистрес при здравните професионалисти, работещи в болничното здравеопазване. Разработваните модели и инструментариуми за превенция и ефективно управление на работния стрес са от съществено значение за общественото здраве и полагането на модерни здравни грижи. Като научен ръководител на Университетски научен проект на тема "Изследване на професионалния стрес при здравните специалисти", насочва към диагностициране на симптоматиката и нивата на проявление на професионалния стрес при здравните професионалисти, работещи в болничното здравеопазване, към разработване на модел и инструментариум за превенция и ефективно управление на работния стрес при работещи здравни специалисти от болнични структури, както и към обучаваните - студенти, специализиращи, така и към обучаващите - преподаватели и наставници, което намирам за сполучливо и иновативно съчетание на целите на проект, предназначен за образователните структури и учебно-практическите бази. Разработените комплексна програма за превенция на стреса със Спа въздействия и приложените интегрирани методики за редуциране на стреса са развитие в правилната посока на кинезитерапията

2.2.6. Друга насока на публикациите с приносен приложен характер са свързани със специализирани масажни техники и инструментариум за лечебен масаж, при които с прецизност и задълбоченост съавторите на публикацията за масажни похвати от китайската традиционна медицина в помощ на болните от Мениерова болест разискват и прилагат. Тук място имат и двете самостоятелни публикации от международна научна конференция в Сърбия през 2019г.

Активностите на Йордан Гавраилов в тази посока трябва да продължават и като хабилитирано лице да бъдат и водещи в научно-изследователските и преподавателски му дейности.

Считам че, научно - изследователско - приложната дейност представена чрез публикациите и участията в проектите на Йордан Гавраилов се развива в правилна посока на единство между теория и приложимост на формулираните теоретични модели с приложни техники, както и участията му в научни проекти. Необходимо е увеличаване на публикационната активност именно в посока на практическата дейност, която явно е много разнообразна и многопланова.

Обществено-полезната дейност като участия в реакционни колегии, научни

дружества, различни форуми за здраве, препоръчвани от СЗО, също е важна за тази специалност - кинезитерапията и може да доведе до добри резултати за общественото здраве и да промени постепенно и здравната политика в тази област на профилактиката.

2.3. Приложената справка с отбелязани цитирания в монография и колективни томове с научно рецензиране са 11 броя. В монографията за здравословните и ергономични условия на труд, цитирането е от самостоятелното участие на Гавраилов в международна конференция, което го прави насочващо за развитието на кандидата в към инструментални /масажни/ техники за рехабилитация за подобряване влиянието на условията на труд върху здравето на работещите хора.

III. УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

3.1. В Университет „Проф. д-р Асен. Златаров“ Бургас главен асистент Йордан Гавраилов преподава по 2 утвърдени дисциплини: "Кинезитерапия" в специалността "Медицинска рехабилитация и ерготерапия", ОКС „Бакалавър“, редовно обучение, и „Кинезитерапия“ в специалността „Рехабилитатор“, ОКС „Професионален Бакалавър“, редовно обучение.

Участва в разработването на учебните програми по преподаваните учебни дисциплини, както и в програмите за "Учебна практика и преддипломен стаж" в специалността "Медицинска рехабилитация и ерготерапия", ОКС „Бакалавър“, редовно обучение.

В учебните пособия при съавтори Гавраилов застъпва съществени и важни теми, за медико-социалната рехабилитация на болните от диабет и тези с усложнения, както и за профилактика на професионалния стрес при здравните специалисти. Това са всъщност два основни дяла от конструктивната и от вторичната профилактика, които засега като недостатъчно застъпени в здравната политика са добре разгърнати в образователните концепции на ФОЗЗГ. Счита определено, че това има значение за всички обучавани - студенти, спатерапевти, кадри на уелнес-центровете за придобиването на знания, умения и компетентности в тази област.

В учебните пособия - книги в съавторство се опровергава общоприетото схващане за Спа и Уелнес центровете, смятани само за места за разкрасителни и релаксиращи услуги. В действителност, както се подчертава многократно това са укрепващи и

увеличаващи здравето процедури. Създаването на обучителни програми са в основата и на изискванията за разнообразни компетенции за управление в тази специфична здравно - релаксираща среда. Авторите се придържат към правилното схващане за мениджърите в Спа и Уелнес центровете, като управленци с познания и в областта на показани и противоположани условия за провеждането на процедури при различните болестни групи. В контекста на електронното здравеопазване интерес представлява в тези учебните пособия предложението за обучение с различни компютърни програми и специализиран софтуер и придобиването на знания и умения в тази област.

3.2 Гл. асистент Йордан Гавраилов има достатъчна учебна натовареност за последните 5 години, като провежда упражнения, учебна практика и преддипломен стаж, удостоверени надлежно според административните изисквания на Правилника. Средногодишно учебната й натовареност е 586.96 учебни часа и надхвърля изискуемите 360 учебни часа. Прави впечатление низходящата преподавателска активност от 723ч. за 2015/2016. до 408.4ч. за учебната 2019/2020. Както определих по - горе Йордан Гавраилов може да разшири територията на преподаване като хабилитирано лице и така допринесе с нови идеи и програми към вече съществуващите учебни дисциплини, така и към нови специалности, които имат необходимост от преподаване на знания за профилактика на редица социалнозначими заболявания, както и за промоция на здравето. С това се реализира приобщаването на науката и практиката на общественото здраве към насоките в програмите на ЕС за Общественото здраве и тези на СЗО за "Здраве за всички през 21 век".

Въз основа на научната продукция, научните интереси, регистрираната учебната натовареност при обучението на студенти и предпоставките за разгърната обществено полезна дейност, давам становище с пълна убеденост към членовете на Уважаемото научно жури, главен асистент Йордан Тодоров Гавраилов, доктор, да получи положителна оценка като му се присъди академичната длъжност "ДОЦЕНТ" по научната специалност „Кинезитерапия“ за нуждите на катедра "Рехабилитационна и морска медицина" при Факултет "Обществено здраве и здравни грижи", Университет "Проф. д-р Асен Златаров", Бургас.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. Д-р Н.Цачева, ДМ, ДМН